

Motion till riksdagen 2021/22:3293

av **Matheus Enholm m.fl. (SD)**

Förvaltningsfrågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett fullständigt tjänstemannaansvar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inventera de befintliga myndigheterna och göra förvaltningen mer effektiv och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en förnyad översyn av förvaltningslagen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsning av rätt till tolk och översättning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den svenska myndighetstraditionen är mycket gammal och har sedan sin begynnelse påbjudit saklighet och opartiskhet. Andra självklara värden som vuxit fram i symbios med nationalstaten och demokratin är de svenska förvaltningsrättsliga principerna med samhällsnyttiga, ändamålsenliga myndigheter. Till följd av en politisk vilja att reglera och detaljstyra har det dock tillkommit myndigheter vars nytta kan ifrågasättas. Med tiden har myndigheternas arbete i vissa delar försämrats. Detta är ett förslag som på den nationella socialkonservatismens grunder syftar till att stärka den parlamentariska demokratin, rättsstatligheten, sammanhållningen och rättssäkerheten i Sverige.

Objektivitetsprincipen

Varje offentligt anställd har, liksom alla andra medborgare, en grundlagsstadgad rätt att omfamna vilken åsikt han eller hon vill i politiska, religiösa eller filosofiska avseenden. I egenskap av företrädare för myndigheten är den anställda däremot skyldig att handla sakligt och opartiskt. Detta är en förutsättning för att den offentliga förvaltningen och domstolarna ska fungera i enlighet med grundlagarna. En offentliganställd får under

myndighetsutövning därför aldrig agera på ett sådant sätt att förtroendet för vederbörandes eller myndigheternas saklighet och opartiskhet kan ifrågasättas.

På senare år har den svenska tjänstemannatraditionen av pliktkänsla urholkats. Allt från generaldirektörer till handläggare har medvetet fördröjt eller låtit egna intressen styra handläggningen. Incidenten med Transportstyrelsen 2017 har även visat att många höga myndighetschefer har ringa eller ingen kunskap om hela eller delar av verksamheten som de ska styra.

Ett annat, och vad det verkar tilltagande, problem är att tjänstemän med utländsk bakgrund systematiskt låtit sig vägledas av lojalitet till klanen eller familjen istället för plikten mot det allmänna. I dessa fall behöver det allmänna ha möjlighet att döma ut kännbara fängelsestraff. Det finns även exempel på hur ideologi tillåts att direkt påverka myndighetsutövningen: I valet 2018 undertecknade medarbetare på Utrikesdepartementet ett ”upprop” där man pekade på att en särskild värdegrund skulle gälla på departementet, och att regeringskonstellationer som ansågs riskera att bryta mot denna skulle resultera i koordinerad olydnad från departementet gentemot regeringen.

Givet att riksdagen 2018 lämnat ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att en översyn av lagstiftningen om tjänstefel bör göras med inriktningen att det straffbara området ska utvidgas, har det första steget av Sverigedemokraternas politik blivit tillgodosett. Vi har dock fortfarande inte sett vilka konkreta förslag den nu tillsatta utredningen kommer att komma fram till gällande författningsändringar och när dessa ska träda i kraft.

Detta innebär att vissa viktiga frågor riskerar att inte få sitt avgörande. Därför måste det fastslås vad som ska gälla när myndighetsföreträdare uttrycker sig eller agerar i tydlig politisk riktning. Det framstår som problematiskt när förmodat opolitiska tjänstemän deltar i politiska upprop på arbetsplatsen, höga myndighetschefer uttrycker sig politiskt i sociala medier eller för den delen när uniformerad yrkespersonal inte bara tillåts utan även uppmuntras att delta i opinionsbildande manifestationer på arbetstid.

Myndighetsinventering

För att uppnå ändamålsenlighet i förvaltningen och för att hushålla med statens resurser är det viktigt att rätt myndighet gör rätt saker. För att säkerställa detta behöver det allmänna ta ett helhetsgrepp kring myndighetsfrågan och genomföra en myndighetsinventering. Syftet med denna är att fastslå vilka myndigheter som inte är samhällsnyttiga, eller om deras egentliga uppdrag överskuggats av ovidkommande hänsyn. Den generella utgångspunkten bör vara att myndigheter, förutom att tjäna allmänheten, är till för att verkställa politiska beslut och/eller informera och utreda specifika angelägenheter inom myndighetens verksamhetsområde. Politik ska däremot bedrivas i de parlamentariska församlingarna och i den allmänna debatten. Forskning bör i möjligaste mån bedrivas på lärosäten – inte av myndigheter i övrigt. Myndigheter som är politiserade eller överflödiga eller vars uppdrag överlappar med andra effektivare myndigheter bör avvecklas eller reformeras i syfte att fokusera på sina kärnuppdrag.

Till exempel bör Sieps (Svenska institutet för Europapolitiska studier) få ett förändrat uppdrag. Myndigheten skulle kunna reformeras så att Sieps blir mer av ett granskningsorgan riktat mot EU:s politiska utveckling och förvaltning, och vilka konsekvenser möjliga förändringar på dessa områden innebär för Sverige. Istället skulle det kunna ingå i myndighetens verksamhet att upprätta ett EU-bokslut med fokus på hur mycket självbestämmande som flyttats från Sverige till EU, samt upprätta en ingående

”resultaträkning” kring Sveriges utgifter och intäkter i och med medlemskapet. Sieps skulle kunna inta en allmän roll som implementeringsråd, som har till uppgift att granska och bedöma de samhällsekonomiska konsekvenserna av implementering av EU-lagstiftning. Möjligheterna till detta bör utredas.

Mediestödet

Mediestödet i sin nuvarande form är otidsenligt och nuvarande modell försätter medierna i en beroendeställning gentemot den makt de är avsedda att kritiskt granska – det kan således sägas finnas ett demokratiskt problem med nuvarande system. En parlamentarisk kommitté biträdd av bland annat experter från branschen bör se över hur framtidens stöd på bästa sätt skulle kunna organiseras. Utgångspunkten bör vara att driftstödet successivt trappas ned för att sedan fasa ut medan stödformer för distribution, innovation, utveckling och lokal journalistik utvecklas. Inte minst för att kunna upprätthålla distribution av tidningar i hela landet till läsare i alla åldrar.

Förvaltningslagen

Den gamla förvaltningslagen avskaffades och ersattes av en sämre lagstiftning. Regeringen ignorerade remissinstanserna, med följderna att man istället för att stärka, successivt försvagade de svenska förvaltningsrättsliga principerna.

Den nya lagen stadgar bland annat att om ett ärende som inletts av en enskild part inte avgjorts i första instans inom senast sex månader, får parten skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska då inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran inkommit, antingen avgöra ärendet, eller i ett särskilt beslut avslå begäran. Ett sådant beslut att avslå en begäran om att ärendet ska avgöras, får överklagas till den domstol eller förvaltningsmyndighet som är behörig att pröva ett överklagande av avgörandet i ärendet. Den överliggande instansen, oftast förvaltningsrätten, ålägger i regel myndigheten att skyndsamt komma med ett avgörande i ärendet.

Eftersom det verkliga problemet ofta är kapacitetsbristen hos myndigheten får detta till följd att de som känner till systemet och gör en överklagan kommer före alla andra i kön. Lagen är därmed utan avsedd effekt eftersom kapaciteten hos myndigheten inte blir större bara för att det går att överklaga en lång väntan på handläggning som beror på myndighetens kapacitetsbrist. Sveriges Television har bland annat rapporterat att detta skapat köer på Migrationsverket. Ordningen har även fått kritik av Olle Lundin, professor i förvaltningsrätt, eftersom den de facto skänker förtur till de som kan systemet.

Ett annat missgrepp var att ta bort begreppet myndighetsutövning i lagen trots att begreppet finns kvar i grundlag och därtill är väl definierat inom förvaltningsrätten. En förnyad översyn av förvaltningslagen där dessa problem löses är därför påkallad.

Tolk

En förutsättning för att kunna bli en del av majoritetssamhället är att man talar och förstår det svenska språket. Under den första tiden i ett nytt land är det förståeligt att en tolk nyttjas för att kommunicera med landets medborgare och myndigheter. Det är dock orimligt att en fullt frisk person som varit bosatt i Sverige under lång tid behöver

tolkhjälp i kontakten med myndigheter, och i synnerhet att denna tolkhjälp ska bekostas av det allmänna. Finns däremot en avsikt att permanent bosätta sig i Sverige ska man ovillkorligen lära sig svenska.

När den nya förvaltningslagen blev gällande infördes extensiv rätt till tolk på det allmännas bekostnad för personer med annat modersmål än svenska. Detta är inte rimligt. Därför bör myndigheter inte vara skyldiga att erbjuda tolk, eller att översätta handlingar, utan kostnad till personer som haft sin hemvist här i landet sedan tre år, om inte särskilda omständigheter föreligger.

Särskilda undantag ska göras dels för de nationella minoritetsspråken, dels för personer som på grund av ålder, funktionsnedsättning eller andra medicinska skäl saknar förmåga att lära sig det svenska språket eller har tappat sina språkkunskaper. Undantag ska även kunna göras i brottmål.

Matheus Enholm (SD)

Fredrik Lindahl (SD)

Per Söderlund (SD)

Mikael Strandman (SD)